

BEHAKETA, EBALUAKETA ETA KONTATZEKO BATZU

Gure eskolan urte dezente daramagu ebaluaketaren gaiarekin. Urte asko pasa ditugu haurrak behatzen, elkarren artean azterketak egiten etab., baina, egia esateko, urte gutxiago daramagu ebaluaketa modu sistematizatu batez erabiltzen.

Gure eskolan 0-3 urte bitarteko haurrak hezten ditugu eta maila honetan esan beharra dut kostatzen egin zaigula ebaluaketaren zentsu jatorra asumitzen, izan ere ebaluaketa, instrukzioa, notak, informeak etab. guziarekin nahasten bai genuen eta ondorioz ebaluaketa bera gaitzestu.

Gaur egun egoera aldatu da. Ebaluaketa egin beharra dagoela asumitua daukagu, horretan ez dago zalantzarik. Eta ez da dekretuz ezarri zaigun zerbait delako, edo oso modan jarri den gauza delako. Ez. Bere praktikak erakusten digu, ebaluaketa, gure lana osatzen duen zerbait dela, borobiltzen duena, aurrera egiteari bultzada ematen diona eta bere bitartez, haurra ezagutu, gehiago lagundu eta -zergatik ez- gehiago maitatzera ere iristen garela. Hitz batean, ebaluaketak irakaskuntzan inplikatu egiten gaituela, "harrapatu".

Baina ebaluaketa lagungarri gertatzen zaigu, ebaluatzeko modua gure beharretarako egokia denean, gure egoerara (haurren adina, kopurua, irakaslearen denbora) eta eskolaren antolaketara egoki moldatzea lortzen dugunean.

Ebaluaketarekin asmatzea, eskola eta ekipo bakoitzak jorratuko duten bidearen ondorioa izango da. Hala eta guztiz elkarren esperientziak eta ibilbideak ezagutarazteak balio didaktikoa baduela pentsatzen dut eta idatzi honetan guk egindakoaren berri ematera natorkizue.

BEHAKETA

"Behaketa, ebaluatzeko bitartekorik egokiena da" Hauxe da ebaluaketaz mintzatzen diren guziei entzuten dieguna. Arrazoia dute, baina nik gehiago esango nuke, gurasoei egiten diegun elkarrizketak kenduz, behaketa, haur-eskolako lehengo zikloan erabil daiteken **bitartekorik bakarra** dela, alegia.

Haur-hezkuntzako irakasleak "jarrera behatzailea" behar duela esatera ere ausartzen naiz, bere perfilaren osagarri modura. Izan ere, nola ezagutu bestela haur bat? Ia lengoaiarik ez duen haur bati guzia **interpretatu** egin behar zaionean, bere behar, izaera, jolasean duen portaera, harremanetan, garapen mailan etab. guziaz ohartzeko beste biderik ez dugunean, erne egotea baizik. Egoerak kontrolatu, zer gertatzen den jakin, gertakizunen zergatiaz ohartzen saiatu... Irakasleak barruratua duen portaera bat ez bada, nola egin bestela?.

Hasieran, ohitura ezean esfortzu berezi bat eskatzen du honek, egia da, baina gauza guziak bezala, ikasi egiten da eta praktikara eramán poderioz, azkenean portaera hori naturalki bezala ezartzen zaigu.

Behatzeko ohitura hartzeko haur ttikien irakasleok erraztasun handiagoa dugula esango nuke bestalde, zeren azken finean gure betebeharreko garrantzitsuena haurraren dispozizioan egotea bai da, haurra garatzeko zer behar duen eskuratzen, zertan laguntza behar duen ematen, gure presentzi seguratzailerá ematen, eta horrek guziak gelan "egoteko" estilo bat markatzen du. Beraz, badugu abantaila bat behaketa aurrera eramateko garaian.

BEHAKETA PRAKTIKAN

Behaketa gaiaren aurrean, irakasleón lehenengo premia

behatzeko gidak eskuratzea izaten da, azken finean, behaketa egin ahal izateko instrumentuaren jabe egitearekin nahiko dugula pentsatzen bai dugu. Hortik dator behatu beharreko portaera, egoera, eduki, etab. guzia kontutan hartuko dituzten zerrendak sortu, edo osatzen egiten ditugun saioak. Liburu batean edo bestean bilatzea dela, bati eta besteari "txuletak" eskatzea dela... Behatzeko tresna aurkitzea beharrezko egiten zaigu eta eskuratzerakoan, guzia konpondu dugula uste dugu. Baina berehala konturatzen gara horrekin ez dugula dena konpontzen, zeren behaketa praktikan jarri ahala, hainbat zailtasunekin egiten dugu topo. Adibidez:

Behaketa nola egin. Galdera pila ditugu, tartean haur asko ere bai, guzian gaineratik denbora gutxi... Bestalde, hainbat zalantza: Galdekizun guzia batean bete beharko genuke? Egunean haur jakin batzuek hartuta? Egunero zerbait apuntatuz? Nola?

Hurrengo maila batetan beste arazo batzuekin topatzen gara: **Zer egin informazioarekin.** Haurra nolakoa den erakusten digu, bere garapenean zer lortzen dioan ere bai eta ondorioz deskribapen polit bat egiteko informazioa badugu, baina horrekin zer? Eta gainera, objektiboa ote da egindako balorazioa?

Guziarekin esan nahi dut behaketaren gaia sakona dela. Hasieran nahiko erreza iruditzen zaigun arren, praktikak aurrez-aurre jartzen dizkigula hainbat dilema.

Behaketaren erabilerak hausnarketa maila bat eskatzen du irakasle taldearen aldetik. Gurea kontatzeak zerbaitetan lagundu badezake, hemen doakizue guk jorratu duguna maila honetan.

AURKITU DITUGUN ARAZO REALAK

1.- Behaketaren ondorioz egoeraren deskripzio hutsean gelditzeko arriskua.

Ebaluaketak konparaketa bat eskatzen du. Jasotako informazioa irizpide batekin konparatzen ez badugu, ez du ebaluatzeko balio. Haur batengan ikusten duguna, parametro batzutan kokatu behar dugu: Espero daitekeena da? Gehiengoaren garapenarekin bat dator? Bere historiarekin koherentzia badu? Zailtasun handiena parametro horiek kokatzean datza. Irakasleak haurraren garapen ebolutiboa menderatu egin behar du kokapen hori egiten jakiteko. Adibide gisara:

"15 hilabeteko haurra oraindik ez da oinez joan". Datu objektiboa, baina ze informazioa ematen digu?. Guk guraso bati hori esango bagenio berehala erantzungo liguke: bai hori badakit, baina normala da? Eta hori da gaia.

Baditugu testak erreferentzia hori eskuratu eta modu errez batez ebaluaketa egiten laguntzeko?

Guk "Proyecto Chispa"⁽¹⁾ deritzan materialean aurkitu dugu laguntza hori. Haurraren garapena adinaren arabera azaltzen digunez, badugu irizpide bat. Materialean akats batzuek aurkitu ditugu, inoiz betetzen ez diren item batzuek badaudela, adibidez, edo galderaren baten esanahia ulertzeko zailtasunak ditugula, baina orokorrean ebaluaketaren lana asko errazten digu. Zuzenketak egitea, material hau hobetzea litzateke eta pendiente dugun lana.

Bestalde, haurra ebaluatzerakoan ez dugu garapena bakarrik kontrolatzen. Bere izaera ere kontutan hartzen dugun zerbait da eta horretarako beste instrumentu bat osatu genuen, haurraren izaera perfilatzen laguntzen diguna. Ze erreakzio motak izaten dituen, bere aktibitate maila nolakoa den, objektuarekiko erreakzioak, portaera nabarmenenak edo faltan botatzen direnak, atentzio eta intentzio maila, etab.

2.- Subjetibitatea.

Balorapena egiteko garaian nahiko arrunta da irakasle ezberdinen arteko eztabaida. Eta normala da. Denak ez ditugu gauzak berdin ikusten, balorapena egiteko garaian gauza asko

tartekatzen dira: haurraren izaera dela (zure gustukoa den ala ez), zuk aspektu batzuei beste batzuei baino garrantzi gehiago edo gutxiago ematen diezula, haur horien gurasoekin duzun harreman mota.... hainbeste gauza!

Ebaluaketa ahal dela ez litzateke inoiz bakarrik egin behar. Ekipo lana behar litzateke, gutxienez iritzi kontraste bat egiteko. Badaude modu ezberdinak. Zabalzak⁽²⁾ ebaluaketari eskaintzen dion lanean, formula ezberdinak aztertzen ditu.

Guk, eskola antolaketak eskaintzen digun laguntza aprobetxatzen dugu, hau da, tamainarengatik eta beste arrazoi batzuegatik, irakasle guziak ezagutzen ditugu haur guziak. Honetaz gain, talde batetan ezik, beste bietan 2 irakaslek egiten dugu lan eta horrek balorapena ajustatzen laguntzen digu. Ebaluaketa taldean egitea ohitura bihurtu dugu.

3.- Irakaslearen ebaluaketa.

Eskolan ematen diren emaitzen arduradun handienak gera eta gehienetan haur baten "emaitza txarren" justifikazioa guregandik kanpo soilik bilatzen ditugu: "Halako ama duenez", "haurrarekin hain gutxi egoten direnez"...

Zenbateraino aztertzen dugu gure lana egiteko modua, gure jokabidea haur bakoitzarekiko, gure inplikazioa, etab. luze bat?

Azterketa hori egitea nahiko gogorra egiten zaigu, taldean gutxienez, baina leialak izan behar dugu guretzako bederen eta hori aztertzeko bideak jarri behar ditugu.

Gure haur-eskolan baliabide on bat dugu horretarako. Gurasoei egunero informatzen zaie bere haurretaz koaderno baten bitartez eta eguneroko hori idazterakoan hainbat sorpresa eramaten ditugu. Adibidez haur jakin batzuetaz mila anekdota izaten ditugula kontatzeko eta beste batzuetaz idazten hasi eta zer esanik ez dugula topatzen. Eta behar bada egoera hori oso maiz errepikatzen den zerbait dela. Eta beti haur berdinekin gertatzen dela.... Eta.... zer esan nahi du horrek? Zer

pentsatua ematen du. Horregatik gure jokabideak behatzeko moduak ere harrapatu behar ditugu.

NOLA ESTRUKTURATZEN DUGU EBALUAKETA?

Bitartekoak:

- **Haurraren historia.** Gurasoekin elkarrizketan egiten duguna eta haurdunaldi prozesutik hasi eta haur-eskolan hasi arterainoko datuak biltzen dituen.

- **Guraso eta familiaren ezagutza.** Eguneroko harreman eta elkarrizketetatik ezagutzen joaten garena.

- **Haurraren izaera perfila.** Haurra haur-eskolara egokitua ikusten dugunean egiten dugu, abiapuntu bezala erabiltzen dugularik. Gero arlo honetan ematen diren aldaketak edo aldaketa ezak jarraitzeko balioko digu.

- **Haurraren garapen prozesua.** Bi-hiru hilabetera kontrolatzen dena. Haurra ttikiagoa denean maizago ere bai. Galdekizuneko laukietan "x" erabili ordez, haurraren adina jartzen dugu, horrela informazio gehiago ematen digu, aurreratua dagoen, atzeratuagoa edo erdi-arean, adibidez.

- **Gertakizun berezien erregistroa.**

- **Talderako egin dugun lan programaketa,** edukiak kontrolatzeko erabiltzen duguna.

Datuen erabilpena:

Datu guztiak "dossier" batetan gordetzen joaten gara. Batzuek kokapena egin eta prozesua testuinguru batetan ulertzeko

balioko dizkigute (historia, familia ingurua ezagutzea, etab.). Beste batzuek, aurrerapenak, zailtasunak, beharrak, etab. ezagutzeko, edukiak aztertu eta prestatu, emaitzak kontrolatu eta jarduera pedagogikoaren ajusteak egin, etab. egiteko.

Lan hau hiru hilabetero egiten dugu. Lankideekin batera egiten dugu eta edozein erabaki hartu behar izanez gero, elkarrekin hitz eginda hartzen dugu.

Ikasturte bukaerako informe oso bat prestatzen dugu guraso bikotearekin egingo dugun bileran azaltzeko. Informe horiek hitzezkoak izaten dira eta arazoia badugu horretarako. Enkasillamenduaren beldur gara. Idatziz gelditzen dena finkoagoa da, gehiegi marka dezake haur baten traiektoria eta haurrak ttikiegiak dira horretarako. Horregatik elkarrizketa modura planteatzen dugu, bai gurea azaltzeko eta baita beraiena entzuteko ere.

Haur-hezkuntzako ebaluaketak badu balio aski inportantea, ebaluaketa haurren formaziorako tresna bezala erabiltzen dugula eta ez duela inoiz "suspensio" bat suposatzen. Heziketa sistemaren barruan bada zerbait, ez da? Animo ba.

Izaskun Madariaga Iragorri

(Iturburu Udal Haur-eskolako irakaslea)

(1) PROIECTO CHISPA. Libro de recursos. Educación Infantil 0-3 años. Alhambra Longman 1990.

(2) ZABALZA, M.A. Areas, medios y evaluación de la Educación Infantil. Narcea 1987.